

Ontwerp-Beleidsregel

Nadere uitwerking RAK gemeente Voerendaal

Aanleiding

Het Regionaal Afwegingskader Grootschalige Duurzame Energieopwekking (RAK) is een afwegingskader ten behoeve van de toetsing van initiatieven voor grootschalige opwekking van wind- en zonne-energie opgesteld binnen Parkstad. Het RAK biedt daarbij ook de mogelijkheid aan de Parkstad-gemeenten om individueel de bouwstenen op lokaal niveau aan te vullen.

Gemeente Voerendaal neemt een enigszins bijzondere plek in tussen de andere Parkstad-gemeenten, omdat het volledige buitengebied is aangewezen als Nationaal Landschap Zuid Limburg (NLZL), met daarbinnen goudgroene en zilvergroene natuurzones en bronsgroene landschapszones. De zones worden beschermd vanuit het Provinciaal Omgevingsplan Limburg 2014. Het NLZL wordt daarin ook beschermd door het in stand houden van de kernwaarden:

- Reliëf
- Groen karakter
- Cultuurhistorisch erfgoed
- Contrast tussen open-besloten

De (on)mogelijkheden van ontwikkeling van grootschalige energie met behoud van de kernwaarden wordt naar onze mening niet voldoende meetbaar omschreven, om een objectieve toetsing van een initiatief mogelijk te maken. Daarnaast is er behoefte aan een begrenzing van de hoeveelheid te ontwikkelen initiatieven. In Ransdaal tussen de Scheumerweg en de Scheumerveldweg ligt een verdeelstation van Enexis. Bij grootschalige energieopwekking dient de opgewekte energie naar een verdeelstation getransporteerd te worden. De aanleg van deze transportkabel is erg duur. De nabijheid van een verdeelstation maakt een gebied daarom erg aantrekkelijk voor de ontwikkeling van grootschalige energieopwekking. Afgelopen 1,5 jaar hebben zich dan ook velen belangstellenden hiervoor gemeld bij de gemeente. Regulering van de hoeveelheid te ontwikkelen grootschalige energieopwekking is daarom belangrijk voor het behoud van de kernwaarden.

Doel

De Nadere Uitwerking RAK Gemeente Voerendaal is een beleidsregel, waarmee op beperkte schaal grootschalige energieopwekking mogelijk wordt gemaakt, waarbij de kernwaarden van het Nationaal Landschap Zuid Limburg worden behouden.

Visie

Principe “daken eerst”

Naast gevraagde aandacht voor landschappelijke inpassing wordt er door diverse instanties en politieke partijen opgeroepen om landschap, natuur en landsbouwgronden te sparen en eerst de daken optimaal te benutten (zie bv aangenomen motie Dick-Faber d.d. 28 mei 2019). Gezocht wordt om ook aan deze oproep enigszins gehoor te geven met de kanttekening dat de energietransitie die we momenteel doormaken en de daarbij behorende ambities en doelstellingen onmogelijk gehaald gaan worden zonder inzet van grootschalige energieopwekking. De Parkstad-gemeenten hebben zich immers gecommitteerd aan PALET

1.0 en 2.0 met de doelstelling om in 2040 energieneutraal te zijn. Daarnaast is in het regeerakkoord 2017 de doelstelling opgenomen om in 2030 een emissiereductie van 49% aan CO₂-uitstoot te behalen. De uitwerking hiervan is o.a. de verplichting voor iedere regio om een Regionaal Energie Strategie (RES) op te stellen. Dit moet leiden tot een aanvulling van de huidige duurzame energieopwekking met 35TWh.

De ontwikkeling van meer grootschalige energieopwekking is dus noodzakelijk om de doelstellingen te behalen, ook binnen het landschap van de gemeente Voerendaal. Met de stelling “eerst de daken vol” gaan we de doelstellingen niet behalen. Bij veel daken belemmeren de constructie, eigendom, ligging dak, ect. de ontwikkeling van zonnepanelen. Dat neemt niet weg dat deze ontwikkeling gestimuleerd moet blijven, bv via het Zonnepanelenproject Parkstad.

Binnen de gemeente Voerendaal wordt een zogenaamd “Handboek Kostenverhaal” ontwikkeld, waarin een bepalingen wordt voorzien die eisen stelt aan een bijdrage bij realisatie van een zonnepark. Deze bijdrage wordt ingezet voor het realiseren van zonnepanelen op daken.

Reikwijdte nadere Uitwerking RAK Gemeente Voerendaal

Grootschalige windmolens

Ten aanzien van de ontwikkeling van grootschalige windmolen(s) zijn de mogelijkheden dermate beperkt door de Provinciale Omgevingsverordening Limburg 2014 dat nadere beperkingen niet hoeven te worden opgelegd. Grootschalige windmolens zijn van ver en vanaf alle windzijdtes erg nadrukkelijk aanwezig in het landschap. Dit vraagt om een zorgvuldige afweging bij de ontwikkeling hiervan. Ten opzichte van grootschalige zonne-energie bieden grootschalige windmolens echter ook voordelen. Eén grootschalige windmolen met een vermogen van 3 megawatt staat gelijk aan een zonnepark van circa 3 hectare, of circa 1150 woningen met zonnepanelen op het dak. Een windmolen is efficiënter dan zonnepanelen, omdat daarmee jaarlijks ongeveer 3x zoveel uren het volle vermogen wordt opgewekt. Wind is nu eenmaal vaker beschikbaar dan zon. Omdat grootschalige windmolens efficiënter zijn, wil gemeente Voerendaal deze niet volledig uitsluiten.

Gemeente Voerendaal ziet ruimte voor overleg met de Provincie Limburg om langs de randen van het uitsluitingsgebied mogelijkheden te onderzoeken voor de ontwikkeling van grootschalige windmolens. Ten allen tijden zal Provincie Limburg bereid moeten zijn hiervoor ontheffing te verlenen op het aangewezen uitsluitingsgebied grootschalige windturbines.

Kleinschalige windmolens

Kleinschalige windmolens zijn er in veel variëteiten, waarbij de onderlinge hoogten variëren van circa 3 tot circa 60 m. Dat maakt het vrijwel onmogelijk om beleidsregels per hoogte op te stellen. Dit vraagt om maatwerk, waarbij beoordeling van de aanvraag voor de omgevingsvergunning aan de hand van het Handvat NLZL zal plaatsvinden.

De Nadere Uitwerking RAK gaat daarom enkel in op de ontwikkeling van grootschalige zonneparken.

Landschappelijke inpassing grootschalige zonneparken

In het Handvat Kernkwaliteiten Nationaal Landschap Zuid-Limburg (Handvat NLZL) wordt gesproken over “het laadvermogen van een landschap”, waarmee wordt aangeduid wat het landschap kan dragen. Om de kernwaarden van het landschap te behouden of te versterken is het noodzakelijk het laadvermogen van het landschap te respecteren en hierop in te spelen. Kortom, waken voor overbelading. Bij de ontwikkeling van grootschalige energieopwekking zal dit laadvermogen bewaakt dienen te worden door grenzen te stellen aan de schaalgrootte en aan de afstand tussen de locaties voor grootschalige energieopwekking.

Daarvoor is inzicht nodig in de kernwaarden van de verschillende landschapstypen binnen de gemeente Voerendaal.

Het Voerendaals landschap wordt grofweg gekenmerkt door drie landschapstypen:

- Laaggelegen beekdalen
- De plateaus
- De “bergen”

Laaggelegen beekdalen:

Het landschap wordt hier bepaald door de aanwezige beken: Luiperbeek, Retersbeek, Hoensbeek, Hongerbeek en Dammerscheiderbeek, welke allen uitmonden in de Geleenbeek. De aanwezige beken vormen een waardevolle leefomgeving voor flora en fauna. Daarom zijn grote delen aangewezen als goudgroene natuurzone en daarmee als zodanig beschermd in de POL 2014. Dat maakt de mogelijkheden voor grootschalige zonneparken binnen deze zones erg beperkt.

Daarnaast zijn binnen de Gemeente Voerendaal de volgende kastelen en hoeve nog intact, allen rijksmonumenten: Cortenbach, Haeren, Puth, Rivieren en Hoeve ten Hoven. Bovendien zijn de kastelen Cortenbach en Rivieren aangewezen als complex historische buitenplaatsen. Allen zijn gelegen in de lager gelegen beekdalen. De kastelen worden omringd door gebieden zonder bebouwing, zodat deze cultuurhistorische elementen volledig tot hun recht komen in het landschap. Een grootschalig zonnepark mag het aanzicht van een kasteel niet beïnvloeden. De invloed is afhankelijk of huidige zicht vanaf de betreffende locatie op het kasteel. Mogelijk wordt deze reeds onderbroken door aanwezige beplanting. Beoordeling of sprake is van aantasting van het zicht op het kasteel vraagt daarom om maatwerk.

De laaggelegen beekdalen zijn goed zichtbaar vanaf de plateaus binnen Voerendaal.

De plateaus:

De Plateaus worden gekenmerkt door een landschap met reliëf, waardoor deze afwisselend bestaat uit plateau, helling of dal. Er vindt veelal landbouw plaats. Daarnaast zijn er lijnvormige beplanting langs waterwegen en incidentele landschapselementen bestaande uit bomen, heggen en houtwallen aanwezig. Hierdoor heeft het landschap een halfopen karakter met afwisselende vergezichten.

De “bergen”

De bergen bestaat uit een groene gordel van natuurgebieden op de aanwezige steile hellingen, waar plaatselijk de kalksteen aan de oppervlakte zichtbaar aanwezig. In die omgeving zijn graften en bossen aanwezig, waardoor het landschap een gesloten karakter heeft. Daarnaast zijn er glooiende plateaus, waar voornamelijk landbouw plaatsvindt. Het landschap heeft hierdoor een open karakter met weidse vergezichten.

Beleidsregels Nadere Uitwerking RAK:

Zichtbaarheid in het landschap

Om de kernwaarden van het Nationaal Landschap Zuid Limburg te waarborgen is het onwenselijk om zonneparken zichtbaar in het landschap te realiseren. Om te bepalen waar een zonnepark kan worden gerealiseerd, zonder de kernwaarden aan te tasten, is een studie uitgevoerd (zie bijlage 1). Deze studie heeft geleid tot een “zoekkaart” voor grootschalige zonne-energieopwekking (zie bijlage 2).

Zonneparken dienen ten alle tijden ingekleed te worden met beplanting. De initiatiefnemer dient een voorstel in voor de landschappelijke inpassing. Het inkleden met beplanting past binnen de Ambitie Natuur & Landschap en Water ‘Voerendaal groen blauw’, welke op 7 mei 2019 door het college is vastgesteld. Door ruilverkavelingen zijn in het landschap vele kleine landschapselementen (graften, hoogstamfruit-boomgaarden, houtwallen, heggen) verdwenen. Daarmee is ook de soortendiversiteit (flora en fauna) afgenomen. Inkleding met beplanting zorgt voor terugkeer van houtwallen en/of heggen als landschapselement en verhoogd de soortendiversiteit.

Locaties op hellingen, waar een zonnepark vanuit het landschap zichtbaar blijft, ondanks omkleding met beplanting, worden uitgesloten.

Schaalgrootte:

Ten aanzien van de ontwikkeling van zonneparken wordt ten aanzien van de rood gearceerde zoekgebieden een maximum aan de grootte van het totale oppervlak gesteld van 6 ha, inclusief de omringende beplanting en/of afrastering. Binnen de blauw gearceerde zoekgebieden blijkt uit de landschapsstudie dat er verantwoord een groter zonnepark kan worden gerealiseerd. De schaalgrootte wordt in deze gevallen bepaald door de het zoekgebied.

Onderlinge afstand

Om het halfopen landschap met afwisselende vergezichten te behouden dient er een onderlinge afstand tussen de zonneparken te worden aangehouden van 250 m hemelsbreed gemeten vanaf de randen van het zonnepark.

Erosiebestrijding

De bodem van een zonnepark dient bedekt te zijn om bodemerosie en water- en modderoverlast tegen te gaan. De bodembedekking bestaat bij voorkeur uit grasvegetatie. Andere bodembedekking is mogelijk, mits kan worden aangetoond dat deze voldoende vermogen hebben om een jaar rond de bodem vast te houden. De bedekking van de bodem waarborgt bovendien het behoud van een goede bodemgesteldheid en vruchtbaarheid.

Tijdelijkheid

Voor alle grootschalige energieopwekking, dus zowel wind als zon, geldt dat de verandering in het landschap tijdelijk is, waarbij deze tijdelijkheid ook gewaarborgd dient te worden.

De tijdelijkheid wordt vastgesteld op maximaal 25 jaar. Na maximaal 25 jaar dient het gebruikte oppervlak weer in zijn oorspronkelijke staat te zijn hersteld of in een vooraf goedgekeurde staat te zijn gebracht.

Controle op ontwikkeling

Om controle te houden op de ontwikkeling van zonneparken binnen de gemeente Voerendaal, wordt er een maximum gesteld aan de hoeveelheid te realiseren zonneparken binnen een periode van 5 jaar. Dit biedt de kans om aan de hand van de actuele ontwikkelingen de maximale hoeveelheid te ontwikkelen zonneparken voor de 2^e fase (2025 - 2029) te bepalen.

De eerste fase staat open voor de ontwikkeling van 20 ha zonneparken binnen de periode van 2020 -2024.
De initiatieven zullen op volgorde van ontvangstdatum worden behandeld.

Het openstellen van de volgende fasen is een bevoegdheid van het College van Burgemeester en Wethouders, omdat dit een uitvoering van het beleid betreft.